

Ta primjedba ni najmanje nije istinita; Empedoklo, naime, čini da elementi nastaju jedan iz drugoga. To su njegove riječi:

»Zemlja na jednak se način sa ovima najviše sreće:

s Hefestom, zatim sa kišom i s presjajnim eterom k tome,
pošto u sigurne luke Kipranke uplovi ona.¹« I jasnije: 5

» Nestaju jedni u druge i redom po sudbini rastu.

Postoje jedino oni, i jedni dok k drugima jure,
nastaju ljudi a tako i druge životinjske² vrste.«

Od toga se ništa jasnije nije moglo reći. Ne protuslovi, dakle, Empedoklo sebi i stvarima, ruši se, dakle, cijeli napad u tom poglavlju, a također i cijeli onaj <napad> koji je izveden u cijelom 6. i 7. poglavlju druge knjige. Poznavao je, naime, Empedoklo međusobno nastajanje elemenata, i to ne prividno, kako mu pripisuje u knjizi *O elementima*, nego istinito. I da su svi njegovi spisi sačuvani možda bismo vidjeli da je elementima pripisao i prirodno kretanje, što Aristotel na istom mjestu poriče i bilo bi jasno da li mu istinito prigovara o teškom i lakom. 10

Ali ispitajmo ono što na neki način možemo: U drugom poglavlju prve knjige *O duši* <Aristotel> piše: ὅσοι δ' ἐπὶ τὸ γινώσκειν καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι τῶν ὄντων, οὗτοι δὲ λέγουσι τὴν ψυχὴν τὰς ἀρχάς, οἱ μὲν πλείους ποιοῦντες τὰς ἀρχάς, οἱ δὲ μίαν ταύτην, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς μὲν ἐκ τῶν στοιχείων πάντων, εἶναι δ' καὶ ἕκαστον ψυχὴν τούτων, οὕτως λέγων:³ 15

»Zemljom, naime, zemlju, a vodom vidimo vodu,

eterom božanski eter, a vatrom pogubnu vatru,

s pomoću ljubavi ljubav, [302] a mržnju žalosnom mržnjom.« 25

¹ Petrić je λιμένεσσι preveo s *pratis* – (u sigurne) livade.

² Petrićev grčki tekst i njegov prijevod malo se razlikuju od kritičkog izdanja: ἄλλων ἔθνεα κηρῶν, aliorum populi animorum. Prepjevano je prema kritičkom izdanju, jer je Petrićev tekst i gramatički dvojbjen.

³ Prvi odlomak grčkoga teksta nije preveden na latinski, prevedeno s grčkog: »Oni <koji istražuju> u vezi sa spoznajom i zamjećivanjem bića, <svi> ti baš govore da su počela duša, jedni držeći da ima više počela, a drugi da od njih ima <samo> to jedno, kao Empedoklo, da se <počela> sastoje iz svih elemenata, a ovako govoreći, da je svaki od njih duša.« ARIST. de An. 404b.8 – 12.